

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ (УКРАЇНА)
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMICZNO-HUMANISTYCZNA (POLAND)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Колективна монографія

Маріуполь – Бельско-Бяла, 2017

УДК 316/352
ББК 67.9(4Укр)
П 78

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету управління
(протокол № 10/7 від 21.06.2017 р.)*

Наукова редакція:

- Чечель А.О.,** д. е. н., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України
Хлобистов Є.В., д.е.н., професор, завідувач відділу економічних проблем екологічної політики та сталого розвитку ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» (м.Київ) / prof., Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna (Bielsko-Biala, Poland)

Рецензенти:

- Ілляшенко С.М.,** д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу та менеджменту інноваційної діяльності Сумського державного університету (Україна) / prof., Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna (Bielsko-Biala, Poland)
Стойка А.В., д. держ. упр., професор, завідувач кафедри туризму та логістики Донецького державного університету управління (Україна)
Ткачова Н.М., д. держ. упр., професор, професор кафедри юриспруденції Київський національний університет культури і мистецтв (Україна)

П 78 Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування: [колективна монографія] / Заг. ред. Чечель А.О., Хлобистов Є.В. – Бельско-Бяла (Польща): Вища школа економіки та гуманітаристики, 2017. – 493 с.

ISBN 978-83-63649-05-0

У монографії розглянуто особливості та перспективи реформування системи державного управління в Україні, розвинуто теоретичні положення та розроблено науково-методичні й практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів публічного управління та ефективної соціалізації державної політики. Представлено зарубіжний досвід впровадження адміністративних реформ щодо збалансованого розвитку громадянського суспільства у політичній та соціально-економічній сферах. Визначено інноваційні підходи до формування умов сталого розвитку територіальних громад.

Монографія розрахована на вчених, аспірантів та магістрантів, які досліджують вищезазначені проблеми з наукового напрямку «Публічне управління та адміністрування».

УДК 504.06:622
ББК 85.10

© Донецький державний університет управління, 2017
© University of Economics and Humanities (Poland), 2017
ISBN 978-83-63649-05-0 © ГО «Український культурологічний центр», макет, обкладинка 2017

ЗМІСТ / CONTENT

Обираючи шлях сталого державотворення... (Передмова)	10
Choosing the Way to Sustainable State Creation ... (Preface)	
РОЗДІЛ 1 SECTION 1	12
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ, МЕЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ STATE ADMINISTRATION: HISTORICAL PRECONDITIONS, INTERNATIONAL EXPERIENCE AND MODERN PECULIARITIES IN UKRAINE	
1.1	13
Історичний аспект становлення та функціонування виконавчих органів місцевих рад (Паклін В.В., Тарасенко Д.Л., Чечель А.О., Шлезак Міхал) Historical Aspect of the Establishment and Performance of Executive Agencies of Local Councils (Paklin V.V., Tarasenko D.L., Chechel A.O., Michal Sleziak)	
1.2	26
Історичний досвід децентралізації в Україні (Верительник С.М.) Historical Experience of Decentralization in Ukraine (Veritelnik S.M.)	
1.3	58
Проблемы государственной координации в сфере реформирования национальной инновационной системы Грузии (Абесадзе Р.Б., Бурдули В.Ш.) Problems of State Coordination in the Reforms of the National Innovation System of Georgia (Abesadze R.B., Burduli V.Sh.)	
1.4	74
Наукові засади дослідження повноцінності системи і підсистем категорії «управління» (Комар Ю. М., Дубас Р.Г., Комар В.Ю.) Scientific Fundamentals of Research of the Prevalence of the System and Subsystems of the Category "Management" (Komar Yu.M., Dybas R.G., Komar V.Yu.)	
1.5	106
Розвиток транскордонного співробітництва між Україною та країнами європейського союзу: сучасний стан та перспективи взаємодії (Діденко Н.Г., Чечель А.О., Тарасенко Д.Л., Стрижакова А.Ю.) Development of Cross-border Cooperation between Ukraine and Countries of the European Union: Current State and Prospects of Interaction (Didenko N.G., Chechel A.O. Tarasenko D.L., Strizhakova A.Yu.)	
1.6	129
Роль партисипативного фінансування у наближенні до європейських стандартів управління (Шевченко О.О., Шевченко Н. О., Руденко Ю.О.) The Role of Participatory Funding in the Approximation to European Governance Standards (Shevchenko O.O, Shevchenko N.O, Rudenko Yu.O.)	

РОЗДІЛ 3 SECTION 3	РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ DEVELOPMENT OF MECHANISMS OF REGIONAL POLICY IN THE CONDITIONS OF REFORMS	187
3.1	Механізми державної регіональної політики України в умовах реформування (Орлова Н.С.) Mechanisms of the State Regional Policy of Ukraine in the Conditions of Reforms (Orlova N.S.)	188
3.2	Проблеми реформування механізмів державної і бізнес-координації привлечення фінансових ресурсів національного бізнесу на інвестиції в реальний сектор економіки (Бурдулі В.Ш.) The Problems of Reforming of State and Business Coordination Mechanisms for Attracting Financial Resources from the National Business to Investments in the Real Sector of the Economy (Burduli V.Sh.)	200
3.3	Проблеми процесу децентралізації в Донецькій області (Красько Т.М.) The Problems of Decentralization Process in the Donetsk Region (Krasko T.M.)	218
3.4	Адміністративна реформа як механізм вирішення проблем територіальних громад (Горник В.Г., Івашків Ю.Д., Гуйда О.Г.) Administrative Reforms as a Mechanism for Solving the Problems of Territorial Communities (Homyk V.G., Ivashkiv Yu.D., Guyda O.G.)	230

3.1. Механізми державної регіональної політики України в умовах реформування¹

Регіональна політика сучасної України формується і реалізується з огляду на поточну макроекономічну ситуацію в країні та перспективи регіонального розвитку. Соціально-економічний стан країни зумовлює проведення обмежувальних заходів щодо фінансування потреб регіонів, а прагнення регіонів до отримання більшої кількості фінансових ресурсів для забезпечення нагальних потреб посилює необхідність активації ними власних джерел розвитку та залучення інших позабюджетних коштів. Ресурсна складова стає домінантою у сучасній регіональній політиці, що відповідає як Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», так і напрямам розвитку, визначеним для країн Європейського Союзу на цей період².

Регіональний розвиток – це позитивна динаміка процесу соціальних, економічних, екологічних змін у відповідних регіонах, які є складовою здійснення загальнодержавної стратегії розвитку країни відповідно до сформульованих цілей. Першим з векторів розвитку України у реалізації Стратегією сталого розвитку є - забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя.

Планування регіонального розвитку на середньострокову перспективу, яке є результатом роботи різних суб'єктів регіонального розвитку в області: від обласної ради і обласної державної адміністрації до представників асоціацій підприємців, громадськості та науковців, має стати основою для регіональних та місцевих програм розвитку.

Основні проблеми державної регіональної політики досліджуються науковцями Національного інституту стратегічних досліджень³, які у своїх працях визначають особливості та динаміку роз-

¹ Автор підрозділу: Орлова Н.С., Київський Університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

² Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс] // Законодавство / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.

³ Шевченко О.В. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_strategy-26d31.pdf (дата звернен-

регіонах в умовах реформування. Окремим механізмам соціального захисту присвятили свої праці вітчизняні вчені та фахівці, зокрема Л.А. Гордієнко¹, І. М. Михайловська², Т.І. Павлюк³ та багато інших. Але, варто зазначити, що існує необхідність у подальших розробках щодо визначення особливостей побудови системи соціального захисту в Україні на регіональному рівні, удосконалення стратегій регіонального розвитку з метою впровадження принципів сталого розвитку, формування нових завдань пов'язаних з інтеграційними процесами в Україні. Наведені проблеми у реалізації сучасної державної регіональної політики обумовлюють мету дослідження.

Метою дослідження є удосконалення напрямів формування механізмів державної регіональної політики України в умовах сталого розвитку та євроінтеграції.

Пріоритетними напрямками державної регіональної політики за основними складовими сталого розвитку можна визначити: стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей; зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку, перш за все між столицею містом Києвом та іншими регіонами України; формування конкуренто-

ня: 22.12.2016). – Назва з екрана; Жук В.І. Динаміка розвитку регіонів: підсумки та очікування : аналітична довідка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – 2014–2015. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1862/> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана; Касперович Ю. В. Податковий механізм відновлення соціально-економічного розвитку в контексті реформи 2016 року : аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – 2016–2017. –

спроможності регіонів через розроблення та впровадження програм і проектів підвищення конкурентоспроможності територій; стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження, інтеграції регіональних економічних, інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір; створення ефективної системи охорони навколишнього середовища через врахування екологічної складової у стратегіях регіонального розвитку, оцінювання, вирівнювання та зниження техногенно-екологічних навантажень на довкілля у регіонах; поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння виконанню завдань органами місцевого самоврядування.

Зміна підходів до регіонального розвитку, що відбулась в Європі та зачепила зараз Україну, спрямована на посилення ролі регіонів, органів публічної влади в регіонах у власному стратегічному плануванні та власному розвитку. Формування регіональних стратегій та процес їх реалізації засвідчило існування низки проблем:

1. Часта зміна нормативно-правових документів з формування стратегій регіонального розвитку, що не сприяє системності і планомірності регіонального планування.

2. Відмінність підходів до формування стратегій регіонального розвитку. Аналіз стратегій регіонального розвитку показав, що місцеві органи виконавчої влади використовували різні підходи до підготовки частин стратегії. Окремі стратегії містять надмірну кількість (порівняно з обсягом інших частин) статистичної інформації, яка швидко втрачає актуальність і не відображає динаміку розвитку регіону (це відноситься до стратегій розвитку Вінницької, Волинської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Чернігівської областей). При цьому, в одних стратегіях представлені характеристики соціально-економічного розвитку регіонів (Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Рівненська області), в інших надано аналіз соціально-економічної ситуації регіонів (Вінницька, Київська, Миколаївська, Полтавська, Тернопільська, Чернігівська області)¹.

¹ Шевченко О.В. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку...

3. Складність узгодження пріоритетів розвитку кожного регіону з пріоритетами державної регіональної політики. Це є наслідком відсутності в Державній стратегії регіонального розвитку до 2020 (ДСРР) пріоритетних напрямків розвитку кожного регіону. Це не дає можливості сформулювати комплексне бачення цілей, пріоритетів розвитку і завдань кожного регіону.

Позитивним прикладом узгодженості з ДСРР є Стратегія розвитку Київської області до 2020, яка поєднує в собі стратегічні цілі ДСРР (підвищення конкурентоспроможності регіонів; територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток; ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку) та процеси державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки Київської області (стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки, збереження та розвиток територій, висока якість життя людини), що враховує потреби її розвитку, необхідність підвищення конкурентоспроможності та відповідає принципам сталого розвитку (табл.1)¹.

Таблиця 1. – Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Київської області з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року

Стратегічні цілі (Україна)	Стратегічні цілі (Київської області)		
	1. Сійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки	2. Висока якість життя людини	3. Збереження та розвиток територій
1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів	X	x	X
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток	x	X	X
4. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку	x	X	X

Примітка: Велика буква "X" означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька "x"

¹ Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 [Електронний ресурс] /Київська обласна державна адміністрація – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://koda.gov.ua/normdoc/pro-skhvalennya-proektu-planu-zakhodiv-z/>– Назва з екрана

Стратегія розвитку Київської області крім власних цілей розвитку регіону містить цілі, що відповідають цілям та строкам реалізації ДСРР-2020, у частині завдань і заходів, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Також узгодженість простежується в операційних цілей стратегії розвитку Київської області з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року.

4. Статичний характер стратегій та неспроможність реагування на плинність соціально-економічної ситуації, що є наслідком відсутності прогностичної частини у регіональних стратегіях або сценаріїв розвитку на середньостроковий період. Сценарії розвитку регіону представлені лише у стратегіях Івано-Франківської, Житомирської, Закарпатської, Кіровоградської, Львівської, Луганської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської областей.

5. Недостатнє врахування інтересів громадськості при розробці стратегій та здійсненні контролю за їх виконанням призводить до оцінки стратегії як чергового документу, що мало стосується проблем регіону або спрямований на вирішення лише окремої її частини і не охоплює всіх проблем регіону.

6. Регіональні стратегії є розрізненими, стосуються винятково питань даного регіону, не пов'язані між собою. Така ситуація спричинена відсутністю у стратегіях опису інструменту міжрегіонального співробітництва; у стратегіях не втілено ідей зміцнення міжрегіональних зв'язків між регіонами України¹.

Виявлені проблеми у формуванні регіональних стратегій розвитку призводять до погіршення загального рівня соціально-економічної ситуації в регіонах, подальшого скорочення промислового виробництва та зниження результатів функціонування промислових підприємств. Так, за підсумками 2014 р. фінансовий результат великих і середніх підприємств України склав 168,0 млрд. грн. збитку. Збитковий фінансовий результат отримали всі регіони, серед них найбільш значний: м. Київ (-31,9 млрд. грн.), Луганська (-30,1 млрд. грн.), Донецька (-29,8 млрд. грн.) і Одеська (11,9 млрд. грн.) області.

¹ Шевченко О.В. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку...

Зниження інвестиційної спроможності регіонів, зменшення обсягу інвестиційного капіталу, поглиблення диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів через непривабливість традиційних галузей і територій для інвестування. Це призведе до подальшого падіння у найбільш інвестиційно залежних галузях, зокрема, у будівництві. Зменшення доходів населення та подальше обмеження його купівельної спроможності, що поставить під загрозу діяльність невеликих підприємств, індивідуального підприємництва, орієнтованого на внутрішній попит. Зменшення реальної заробітної плати спостерігалось у всіх регіонах: від 2,9 % у Дніпропетровській до 13,6 % у Луганській областях. Погіршення платіжної дисципліни і збільшення заборгованості за бюджетними платежами. Так, заборгованість по сплаті податків і зборів до бюджетів усіх рівнів зросла у всіх регіонах (за винятком Вінницької області): від 15,7 % у Рівненській до 7,4 раза у Запорізькій областях. Найбільші обсяги заборгованості за податковими зобов'язаннями мали м. Київ (6,2 млрд. грн.), Донецька (2,45 млрд. грн.), Харківська (1,66 млрд. грн.), Львівська і Сумська (1,27 млрд. грн. у кожній), Запорізька (понад 1,1 млрд. грн.), Київська (майже 1,1 млрд. грн.) і Луганська (понад 1,0 млрд. грн.) області¹.

Торговельна блокада та розрив економічних відносин з Росією, анексія Криму та окупація Донбасу призвели до порушення цілісності господарського комплексу та фіскального простору України. Відбулося вимушене зростання оборонних та соціальних видатків, які за мирних умов могли бути витрачені на соціальну підтримку громадян. Крім того, на окупованій території фізично залишилося багато великих бюджетоутворюючих платників податків. Ситуація з другої половини 2014 і до кінця 2015 рр. була погіршена зниженням світових цін на традиційних експортних товарних ринках.

З початку 2016 р. економіка України мала ознаки стабілізації, що потребує забезпечення досягнення її стійкого зростання прискореними темпами у стратегічній перспективі. Проте реалізовувати це завдання складно в умовах обмежених бюджетних можливостей. Слід досягати не інфляційного розширення бази оподаткування без посилення податкового навантаження на сумлінних

¹ Жук В.І. Динаміка розвитку регіонів: підсумки та очікування...

плавників податків та зосередити увагу на податкових механізмах відновлення соціально-економічного розвитку держави¹.

Нині Україна дуже відстає від більшості європейських країн за рівнем багатьох показників економічного розвитку. Водночас слід визнати, що економічний розвиток сам по собі не вирішить усіх соціальних проблем України. Глобальний досвід, включно з українським, свідчить, що економічне зростання супроводжується зростаючими диспропорціями в регіональному розвитку та збільшенням нерівності в доходах, і обидві ці проблеми потрібно вирішувати за допомогою дієвих заходів державної політики. Недооцінка впливу людського розвитку на економічне зростання є ключовою, хоча й не єдиною причиною розриву в розвитку між Україною та іншими країнами. Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-орієнтованою ринковою економікою вимагає, щоб влада на всіх рівнях (особливо на місцевому) визнала, що людський розвиток є як кінцевою, так і ключовою метою.

Згідно Рішення Президії НАН України та колегії Державної служби статистики України 13.06.2012 № 123-м було затверджено нову Методику вимірювання регіонального людського розвитку. До розрахунку регіонального індексу людського розвитку включено 33 показники, об'єднані у 6 блоків відповідно до основних аспектів людського розвитку: відтворення населення; соціальне становище; комфортне життя; добробут; гідна праця; освіта. Розрахунки індексу людського розвитку дозволяють побудувати єдину шкалу, на якій у ранжованому порядку розміщуються всі регіони України (рис.1).

Таким чином, можна констатувати наявність у розвитку регіонів України різких асиметрій: різну якість планування економічного та соціального розвитку на обласному рівні; різний рівень урбанізації; різний рівень доходів на душу населення (найвищий – у м. Києві); різний рівень ефективності використання сільськогосподарських територій; різний стан індикаторів людського розвитку та, внаслідок

¹ Касперович Ю. В. Податковий механізм відновлення соціально-економічного розвитку в контексті реформи 2016 року : аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – 2016–2017. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2299/> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.

цього, різний рівень інвестиційної привабливості регіонів. Більшість складових індексу регіонального людського розвитку мають своїм підґрунтям механізми соціальної регіональної політики.

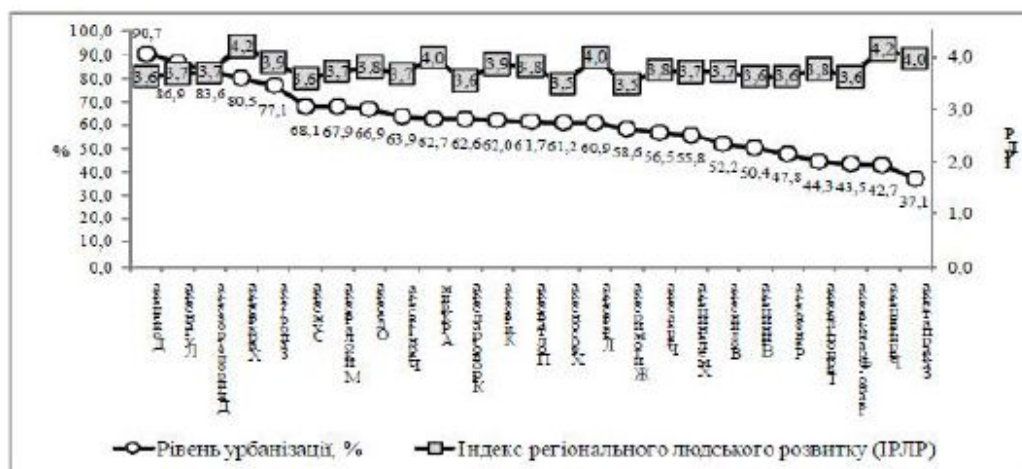

Рис. 1. Індекс регіонального людського розвитку та рівень урбанізації в Україні у 2014 р.¹

Соціальна політика відіграє важливу роль у попередженні та послабленні наслідків державного управління в інших сферах, за забезпечуючи при цьому доступ та однакові можливості кожному громадянину під час реалізації власних прав.

Правові основи формування та використання соціальних стандартів та нормативів в державі, які направлені на втілення головних соціальних гарантій, закріплених як в Конституції України, так і в чинному законодавстві України, визначені в Законі України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р.². В Україні, на сьогоднішній день, діє, переважно формально, декілька програм та стратегій, серед яких: Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року, Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створен-

¹ Регіональний людський розвиток: статистичний бюлетень //Державна служба статистики. – Київ. 2015. – 51 с.

² Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 р. №2017 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000, N 48, ст.409. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>

ня нових робочих місць на період до 2017 року, Комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України на період до 2017 року, Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми збереження і розвитку трудового потенціалу України на період до 2017 року, Основні напрями запобігання бездомності до 2017 року, основна мета яких полягає в реформуванні деяких секторів соціальної системи.

За даними Програми розвитку ООН (ПРООН)¹, державна соціальна політика України є неефективною, оскільки майже 25 % населення знаходиться за межею бідності, близько 33 % сімей з дітьми є бідними та 20 % громадян, які працюють, є бідними².

Забезпечення сфери соціального захисту населення фінансами має свої особливості, які зумовлені своєрідними джерелами мобілізації та порядку розподілу коштів у соціальній, побутовій та культурній складових сфери соціального захисту населення. Своєрідність забезпечення сфери соціального захисту фінансами полягає в тому, що в певних галузях (освіта, культура, охорона здоров'я, соціальне забезпечення) переважає фінансування з державного бюджету, а в побутовому обслуговуванні, громадському харчуванні та частково в культурі більшість суб'єктів господарювання функціонують на основі комерційного розрахунку, який полягає самофінансуванні та кредитуванні³.

Аналіз фінансового забезпечення (обсягів та динаміки фінансів) сфери соціального захисту представлено в табл.2 (на основі даних Державної служби статистики України⁴).

Проведений аналіз дозволив зробити висновок, що найбільше коштів направлено на соціальний захист та соціальне забезпечення

¹ Цілі розвитку тисячоліття // ПРООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/2015%20MDGs%20Ukraine%20infographics%20ukr.pdf>

² Только четверть получателей соцпомощи действительно в ней нуждается – Гройсман [Електронний ресурс] // ІНТЕРФАКС-Україна. – Режим доступу: <http://interfax.com.ua/news/political/344416.html>

³ Гордієнко Л.А. Оцінка фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні...

⁴ Видатки зведеного бюджету України [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

населення – 22151,8 млн. грн. у 2015 р. та 26783,1 млн. грн. у 2016 р. Враховуючи це, слід зауважити, що темп росту у 2016 р. в порівнянні з 2015 р. повинен скласти 120,9% (або 20,9% приросту).

Таблиця 2. – Видатки зведеного бюджету України на соціальну сферу у 2015-2016 рр.

Назва показника	млн. грн.		Темпи росту 2016 року до 2015 року, у %
	2015 рік	2016 рік	
Громадський порядок, безпека та судова влада	5 546,0	6 489,6	117,0
Охорона навколишнього природного середовища	319,2	452,9	141,9
Житлово-комунальне господарство	639,9	774,1	121,0
Охорона здоров'я	6 685,0	7 338,5	109,8
Духовний та фізичний розвиток	1 418,4	1 573,9	111,0
Освіта	13 604,9	14 118,4	103,8
Соціальний захист та соціальне забезпечення	22 151,8	26 783,1	120,9

Достатньо великий обсяг фінансів було виділено на освіту – 13604,9 млн. грн. у 2015 р. та 14118,4 млн. грн. у 2016 р. Темпи росту асигнувань є найнижчими серед напрямків фінансування соціальної сфери – 103%. Фінансове забезпечення зазначених напрямів становить більше, ніж 70% від загального обсягу. Наявність таких великих затрат зовсім не вказує на те, що рівень життя категорій населення, в яких є потреба в отриманні соціальної допомоги від держави, є гідним.

Таким чином, процес становлення та розвитку соціальної політики України на сучасному етапі, в умовах важкої фінансово-економічної ситуації, часткової окупації території та ведення військових дій, перебуває в тому становищі, коли пріоритетним завданням є необхідність створення дієвої та ефективної системи соціального захисту населення на регіональному рівні під час побудови соціально-економічної моделі суспільства.

Вирішення проблеми підвищення ефективності соціального захисту населення потребує проведення державою активної політики забезпечення зайнятості населення, контролю за перерозподілом коштів, які виділяються на соціальні цілі між центром і регіонами,

забезпечення стабільного фінансування адресної соціальної допомоги.

Не менш важливим є проведення автономізації закладів в соціальній сфері. Територіальні центри та інші заклади, які функціонують в Україні сьогодні, носять статус бюджетної установи, фактично при цьому вони не являють собою повноцінну юридичну особу, що передбачає відсутність можливості відкривати власний рахунок закладу в банках, можливість самостійного проведення кадрової та закупівельної політик, можливість самостійно розпоряджатися власними доходами тощо. З вищесказаного слід наголосити на необхідності переведення таких закладів, організацій у статус комунальних підприємств, яке наразі проводиться в закладах охорони здоров'я, культури.

Спільне прагнення Європейського Союзу та України до зміцнення стосунків у рамках європейської політики сусідства робить можливими поступову економічну інтеграцію та поглиблення співпраці на основі впровадження екологічних інноваційних технологій. Ще одним індикатором сталого регіонального розвитку в умовах конкуренції є екологічні інновації, які є одним з інструментів, що сприяють впровадженню європейських стандартів економіки природо користування, розширенню ринку екологічних товарів і послуг на регіональному рівні. У регіонах та на рівні місцевого врядування існує нагальна потреба у впровадженні заходів з енергоефективності. Дослідження показали, що екологічна відповідальність підприємства набуває все більшого значення для інвестиційного іміджу компанії (регіону), країни. Особливо важливим є розробка дієвих механізмів регулювання та державного стимулювання інноваційних розробок в природокористуванні в умовах децентралізації. Державна політика сталого розвитку надає платформу для формування нових механізмів впровадження концепції «зеленого» зростання на основі нових вимог у сфері охорони навколишнього середовища, впровадження ефективних інноваційних систем екологічного менеджменту на підприємствах, орієнтуючись на кращий світовий досвід.

Завданнями для органів влади щодо збалансування розвитку регіонів в умовах реформування залишаються:

недопущення подальшого падіння економіки регіонів, вжиття організаційних заходів щодо зменшення залежності від непрогнозо-

ваних коливань і впливу чинників неекономічного характеру (наприклад, диверсифікація структури зовнішньої торгівлі, розвиток внутрішнього ринку тощо).

започаткування глибинних зрушень у структурі економіки регіонів (зменшення монофункціональності, розвиток нетрадиційних для регіону видів економічної діяльності, стимулювання малого і середнього підприємництва, оптимізація товарної структури виробництва і якісних характеристик продукції тощо);

перегляд механізмів фінансового забезпечення розвитку регіонів (замість політики дотаційного вирівнювання – зміцнення власного ресурсу територій, недопущення відпливу капіталу, фінансове заохочення регіонів у розширенні економічної активності тощо).

Отже, з метою проведення ефективної регіональної політики сталого розвитку у сфері стратегічного планування розвитку регіонів на період до 2020 року було б доцільно: узгодити стратегічні цілі регіонального розвитку з інтегративними цілями регіонального розвитку країни щодо досягнення стабілізації розвитку та забезпечення поступового економічного зростання; сформувати єдиний підхід до політики стабілізації регіонального розвитку та зменшення самих критичних проявів регіональної диспропорційності (у першу чергу, у сфері зайнятості, рівня середньої заробітної плати); забезпечити періодичне коригування планів заходів з реалізації стратегії та ухвалення короткострокових програм виконання стратегії відповідно до поточної ситуації; узгодити загальнодержавні, регіональні та місцеві концепції, стратегії та програми з орієнтирами європейської політики сталого регіонального розвитку, а також із урахуванням перспектив міждержавної і міжрегіональної співпраці України та ЄС у цій сфері; забезпечити ефективний захист прав інвесторів та надавати гарантії іноземним інвесторам щодо стабільності умов ведення бізнесу в окремих регіонах шляхом розстрочки термінів виплати кредитів, застосування норм прискореної амортизації з метою недопущення зупинки реалізації вже діючих інвестиційних проектів.

Шляхом використання запозиченого закордонного досвіду можливо підвищити рівень ефективного функціонування системи соціального забезпечення та екологічного розвитку в Україні шляхом: ефективного функціонування й узгодженої роботи національного,

регіонального та місцевого систем управління соціальним захистом; демократичності й прозорості соціального захисту; спрощення процедури надання різних видів соціальної допомоги; збалансованих форм та методів соціального захисту населення на основі оптимального сполучення адресності й універсальності; чіткої наукової обґрунтованості заходів зі соціального захисту та нормативно-правового його забезпечення; впровадження екологічних стандартів для підприємств на регіональному рівні, створення інноваційних технологій у сфері навколишнього середовища.

Реалізація зазначених напрямків розвитку механізмів державного управління соціальним захистом населення дозволить підвищити рівень зайнятості та життєвий рівень населення, поліпшити якість підготовки кадрів, забезпечити ефективність державної регіональної економічної і соціальної політики України в умовах реформування. Також зазначені заходи дозволять актуалізувати регіональні стратегії сталого розвитку та розробити механізм поступового їх перетворення на гнучкі інструменти вирішення регіональних проблем.